

- Na vozíku Seiza lze klečet.
- Poloha ulevuje zádům hlavně při práci na počítači.
- Vyrábět by se měl na míru z různých materiálů.

Inspirace Japonskem pro zdravá záda

Text: ŠTĚPÁN BENEŠ

Foto a ilustrace: JAN ŠILPOCH
a VĚRA KUNHARTOVÁ

Ve výrobě, a především v designu mechanických invalidních vozíků jsme zdánlivě dosáhli bodu, kdy není co nového vymýšlet. K dispozici jsou nesčetné konstrukce rámtů, celá plejáda lehkých materiálů, ze kterých lze vybírat, i jednotlivá technická vylepšení, například samoodpružená nebo skládací kola. Ať už vypadá vozík jakkoli, jedna věc je obvykle stále stejná: způsob, jakým na něm uživatel sedí. Právě to má za cíl změnit ambiciózní český projekt designovaného vozíku s názvem Seiza, který jsme si měli možnost osahat i vyzkoušet.

Ze sedu do kleku

Věru Kunhartovou, absolventku oboru produktový design na UJEP, vedla k vytvoření odvážného konceptu snaha o změnu. „Nebyla jsem spokojená s tím, jak vypadají dnešní kompenzační pomůcky pro handicapované, a ze všeho nejvíce jsem nebyla spokojená s invalidními vozíky. Tak jsem si řekla, že zkusím vytvořit něco hezkého a zároveň účelného z rehabilitačního pohledu,“ přibližuje své motivy mladá designérka. Vysvětluje, že seiza je slovo převzaté z japonštiny a je to výraz označující polohu vkleče. Klasická poloha v kleku má v japonské kultuře hluboce zakořeněnou společenskou tradici, která se nám, Středoevropanům, těžko chápe, a tak si pro jednoduchost představme význam tohoto slova jako klečení na patách.

Asi nejvíce se tato poloklečící poloha podobá tomu, jak se kdysi sedávalo na tzv. klekačkách. Tento kus nábytku z našich obchodů již prakticky vymizel, pomůže ale třeba vyhledávač Google.

Asi nejviditelnější změnou, která zaujme na první pohled, je umístění velkých kol dopředu a záměna dvou malých koleček za jedno dvojité středové, které se zepředu naopak posunulo vzad, až za zadní část rámu, kde plní stabilizační a částečně i řídicí funkci. Velká kola jsou v rámu upevněna pomocí klasických osiček, rám se od nich ubírá na dvou samostatných trubkách vzhůru, kde jej až v místě sedačky spojuje

OPROTI BĚŽNÝM VOZÍKŮM

vypadá Seiza poměrně nestandardně, až odvážně. Forma má však svůj účel.

Asi nejvíce se tato poloklečící poloha podobá tomu, jak se kdysi sedávalo na tzv. klekačkách.

středová trubka. Od středové trubky naopak dolů k zemi padají a těsně nad zemí se spojují trubky držící na místě zadní dvoj-kolečko. Na vršku rámu je usazena ergonomická sedačka, za ní na jedné elegantní tyči posuvná ergonomická opěrka zad směrovaná nízkou do oblasti bederní páteře.

Od místa, kde se usazují přední kola, vystupuje směrem dopředu druhá konstrukce,

patřící holenní podpěře a stupačce na nohy. V horním kloubu je konstrukce kyvná a dokáže se rozevřít do vodorovné polohy (podobně jako nůžky), případně sklopit vzad až do plného sevření s konstrukcí rámu.

Slova na popis příliš nestačí, asi nejlepší obrázek o tom, jak stroj vypadá, si můžete udělat z fotek a ilustrací doprovázejících tento text.

Hlavní výhodou konstrukce vozíku Seiza jsou zdravotní benefity. Část váhy se v poloze v kleku přenáší do kolen a dochází k výraznému uvolnění v oblasti páteře.

VOZÍK UMÍ JEZDIT I VENKU, žádný terénní výkon od něj ale nečekejte. Je určen hlavně do interiéru, kde uleví bolavým zádkům při sezení u počítače nebo při běžných denních činnostech.

Nutná rehabilitace

Vozík je sestavován na míru uživateli a první testovací kousek, který jsme měli možnost vidět, je postaven přesně na postavu mladé vozíčkářky Hanky Horákové, která je klientkou Konta Bariéry (psali jsme o ní v červnovém vydání Můžeš) a zároveň testovací pilotkou. Do vozíku přesedla Hanka před našimi zraky poměrně snadno a žádné mu aktivnějšímu uživateli, který je schopen

samostatně užívat mechanický vozík, by takový přesun neměl klást vážnější překážky. O tom se později přesvědčil při osobní projížďce i autor tohoto textu, sám vozíčkář (jeho fotografie ale v tomto článku – v konkurenci s mladou vozíčkářkou – prostor samozřejmě nedostaly). Sedačka i stupačka jsou při přesedání v běžné vodorovné poloze, holenní podpěra, která připomíná dvoukřídlou bránu, je rozevřená a nabízí prostor pro nástup. Po usazení je brána na kolena

a holeně uzavřena a zajištěna pojistným mechanismem proti samovolnému uvolnění. Od této chvíle lze ze sedu postupně manipulovat do kleku. Sedačka se do úhlu sklápí pomocí páčky na trapézovém šroubu pod sedákem, nohy se do úhlu pod sedačku sklápějí spolu s celým rámem stupačky a na místě se zajistí.

Hlavní výhodou konstrukce vozíku Seiza jsou zdravotní benefity. Část váhy se v poloze v kleku přenáší do kolen a dochází >>

DESIGNÉRKA VĚRA KUNHARTOVÁ

na vozíku usilovně pracuje, chtěla by jej brzy vidět v sériové výrobě.

du (osa nápravy je umístěna před osou ramen, uživatel tedy nemusí pro pohyb vpřed dávat ruce vzad jako u klasického vozíku). Umožňuje také zapojení jiných svalových skupin, které vozíčkář při pohybu na klasickém vozíku nevyužívá. Kromě osobního použití by byl vozík přínosný i pro rehabilitační oddělení nemocnic, kde by se na něm mohli pacienti střídát.

Hlavně do interiéru

A jak se na vozíku vlastně jezdí? Odhlédneme-li od provizorního zpracování testovacího kousku, který jsme měli k dispozici, plní vozík svůj účel dokonale. Pozice v polokleku funguje, je plně nastavitelná. Na jízdě je možná jen potřeba si zprvu zvyknout, zpočátku dělá problém hlavně pohyb pomocí velkých kol vpředu a jiné postavení těla. Také je nutné překonat pocit, že se na vozíku v kleku přepadnete dopředu.

Vozík není určen pro zdolávání terénu a jeho výhody se ukazují zejména při pohybu v interiéru. Ideálním využitím je pro něj funkce vozíku na doma, kdy vozíčkář nejvíce ocení benefit změněné polohy sedu. To potvrzuje i Hanka Horáková: „Mně osobně se na seize sedí příjemně. Hlavním přínosem pro mě je možnost změněné polohy do kleku, kde cítím odlehčení sedacích hrbolů a přesunutí váhy více na stehna. Pokud bude vozík za rozumnou cenu, určitě bych jej využila v kanceláři, protože v práci sedím osm hodin u počítače a možnost změnit polohu vidím jako ohromný bonus,“ oceňuje mladá vozíčkářka. Podobné zkušenosti uvádělo po krátké osobní zkoušce i několik dalších vozíčkářů, kteří se zúčastnili testovací schůzky v motolské nemocnici.

Vozík Seiza je na správné cestě stát se skutečně revolučním produktem, nějakou tu

vzdálenost ale ještě překonat musí. Testovaný koncept nemusí být konečný, na základě zpětné vazby z testování i odborných posudků se konstrukce či ovládací prvky možná ještě změní. Ve hře jsou i varianty materiálového zpracování – od klasické hliníkové konstrukce až po modulární systém s použitím karbonových trubek a hliníkových spojek. „Ráda bych také vymyslela variantu nastavitelné klekáci pozice pro klasický typ vozíku s koly vzadu,“ dodává s nadšením Věra Kunhartová.

Už teď vzbuzuje vozík velký zájem a přes kritiku umístění velkých kol dopředu sklízí převážně chválu. Zabodoval dokonce druhým místem v Národní ceně za studentský design 2013 a obdržel Cenu novinářů. Tisk se o seize živě zajímá a snaha autorky proměnit koncept v reálný produkt, který si bude moci koupit každý, je nepřehlédnutelná. Zda se ale vůbec zajímavého vozíku v budoucnosti dočkáme a kolik bude stát, zatím jisté není. Největší překážkou jsou peníze: celý vývoj, výrobu prototypů, testy i propagaci totiž zatím financuje Věra Kunhartová ze své vlastní kapsy. Aby se projekt pohnul dál, bude potřebovat investora a kvalitní zázemí pro vývoj. „I to už ale je na dohled,“ uzavírá optimisticky Věra Kunhartová. ▶

» k výraznému uvolnění v oblasti páteře. Klekáci poloha se běžně používá jako alternativní sed pro zdravé pacienty, které trápí problémy se zády. Pro vozíčkáře je úleva jinak přetěžovaným zádom ještě důležitější. Design také není samoučelný, Věra Kunhartová spolupracuje při dalším vývoji s Klinikou zájmovou skupinou fyzioterapeutů při výboru UNIFY ČR i s Českou asociací paraplegiků Czepa, a tak byl nápad podroben přísnému oku odborníků. Ti možnost změny polohy sedu chválí jako účinný způsob předcházení řadě doprovodných zdravotních potíží při dlouhodobém sezení: dekubitů, otoků dolních končetin, potíží s vyměšováním, krevním oběhem, a samozřejmě bolestmi zad. Rám vozíku s velkými koly vpředu má navíc předcházet přetížení ramenních kloubů při tahu zeza-

info

Zkuste si to také

Máte-li i vy zájem si vozík osobně vyzkoušet, designérka Věra Kunhartová vám ho ráda předvede. Stačí kontaktovat přímo ji na e-mailu: vera.kunhartova@seznam.cz

